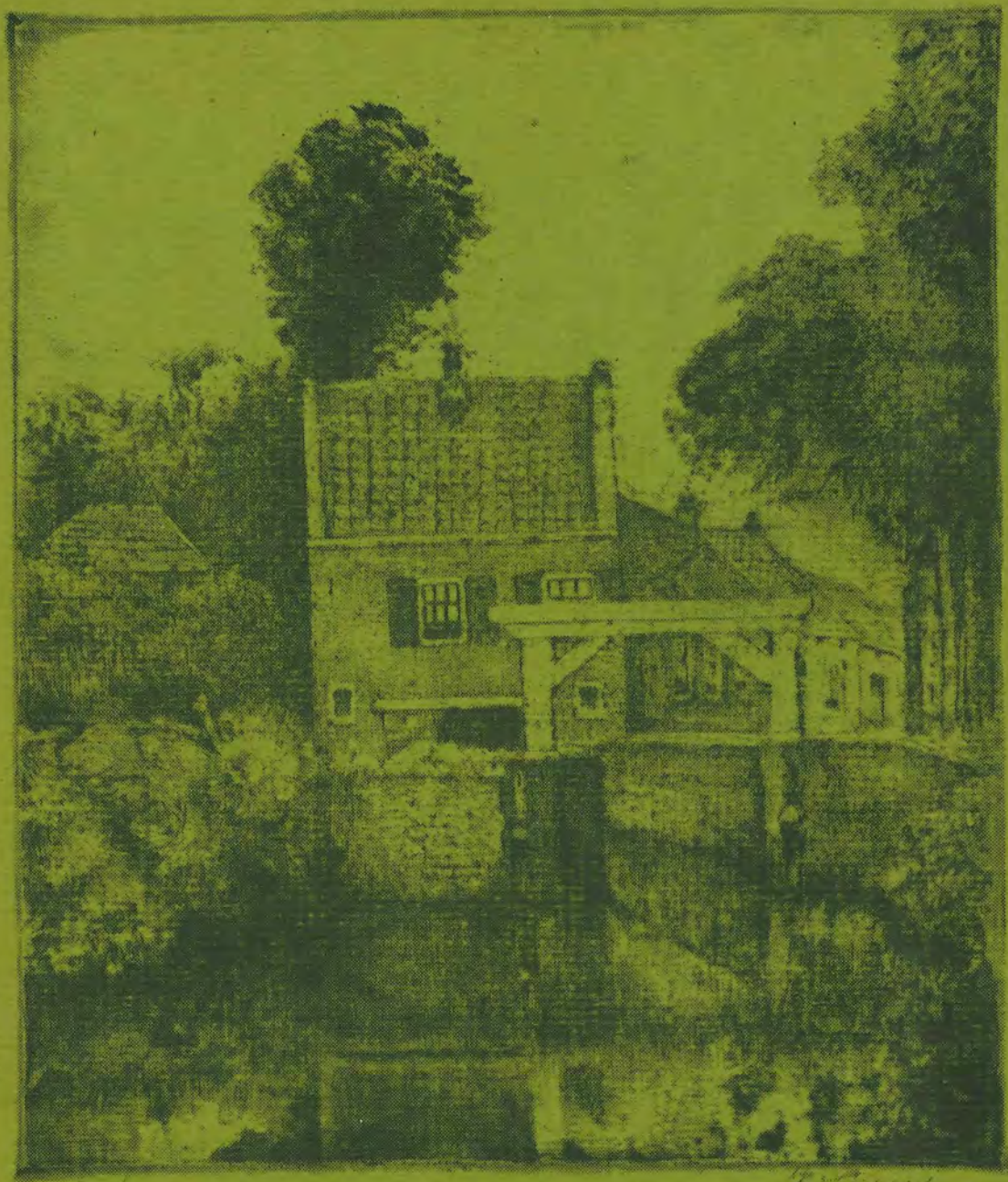

Historische Kring Maarssen

REISBUREAU EN TOURINGCARBEDRIJF

PLUCK DEN DAGH BV

comfortabele reiswagens

voor uw vervoer in binnen- en buitenland
Telefoon (03465) 1400 - Kaatsbaan 22 - Maarssen

Uw makelaar

MAARSSSEN
RAADHUISSTRAAT 21A
TEL. 03465 - 2079
LOENEN A D VECHT
BRUGSTRAAT 6
TEL. 02943 - 3944

Ford Dealer in de Vechtstreek

OOK VOOR A-1 GEBRUIKTE WAGENS

BREUKELLEN
STRAATWEG 109
TEL. 03462 - 1745

MAARSSSEN
STRAATWEG 2-4
TEL. 03465 - 2541

Autobedrijf Roeleveld BV

Orgaan van de „Historische Kring Maarssen“

(Opgericht 11 sept. 1972, goedgekeurd bij k.b. van 25 april 1973)

Bestuur

Drs. D. Dekker, voorzitter
D. v. d. Berg, secretaris
Troelstrastraat 17, Maarssen
tel.: 03465-2401
N.v. Tricht, penningmeester
giro: 2907376

Mevr. A. H. Hogenhout-Hofman
Mevr. J. G. Zwijs-Brink
J. H. Witte

Redactie

Drs. D. Dekker
R. Pos
Redactieadres: R. Pos, Dr. Ariënslaan 68, Maarssen, tel.: 03465-4057

J. N. Servaas
Drs. E. A. J. v. d. Wal

Leeuwenburgh

heel gelijkelijk verdeeld
speelt de zon op serreureuren
spattert spetters
op de ramen
van 't klein geruite glas
lijsterzang
op hoge ieptak
trilt door 't Napelsgele hout
dat als broderie vertekend
kantwerk maakt
van 't kale woud
Droom ik daar in 't klein gedeelt'
van een huize Vechtomzoomd
over fijne, mooie dingen
die de tijd ons somswijl toont.
een oase in de wirwar
van de dagelijkse sleur
doet de Leeuwenburgh denken
koesterend en nooit teleur

Maria Delamer

Monumenten.....

denkt men, moeten GROOTS zijn
moeten MONUMENTAAL zijn
ze moeten OUD en DEFTIG zijn!

zoals: Goudestein

of Huis ten Bosch

Maar, niet alleen monumentale
gebouwen zijn monumenten,
ook kleinere zoals de Meerhof-
stede

of nog kleinere,
zoals dit theehuis van
Vechtoever.

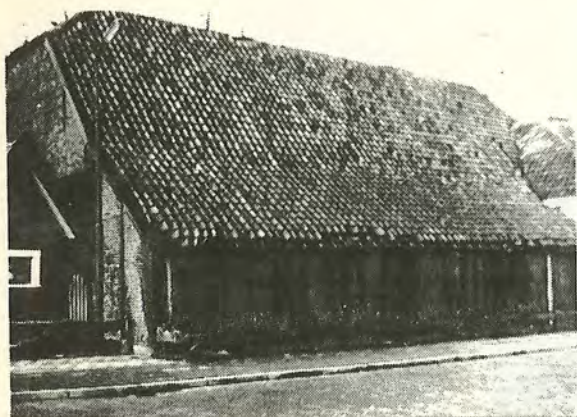
Oude huizen zijn vaak vervallen en
ze kosten geld, veel geld. Niet al-
tijd is dit beschikbaar. Daarom zijn
lang niet alle monumenten beschermd,
zoals deze boerderij uit de 18e eeuw
aan de Maarsseveensevaartdijk op de
rand van de Bethunepolder.

Soms staan monumenten in de
weg b.v. als we nog een brug
willen slaan naast de drie, die
reeds op de tekeningen staan.
Zouden we Raadhoven van de
lijst moeten schrappen?

"Het Klaverblad" in Maarssenbroek heeft nooit de eer gehad op de monumentenlijst te komen. Toch is het de oudste boerderij, waar vroeger één van de meest "gezetten" boeren van Maarssenbroek woonde.

Soms ook laten we de monumenten verkrotten, zoals de Panoven in Oud-Zuilen. Een onooglijk gebouwtje, maar het herbergt de laatste nog aanwezige oven van de gemeente Maarssen.

Veel belangrijker is het verkeer, hiervoor moet alles wijken. Ook de Mariahoeve, als de Vechtbocht afgesneden zal zijn, om een verkeersplein in de z.g. Rondweg te kunnen realiseren.

Achter die zelfde weg zal straks de boerderij Oostwaard schuil gaan. Eens een kasteel, waarvan de muur-resten nog in de boerderij aanwezig zijn.

Vlak bij deze boerderij staat dit oude paaltje,

zal het blijven staan, of zal één of andere machine het straks omver gooien en vermorzelen omdat het aan ons oog ontsnapt? Het is wel enkele eeuwen oud en niemand weet de betekenis meer. Zoals ook haast niemand de betekenis meer wist van deze constructie aan de Heuvellaan in Oud Maarsseveen. Eens werden hiermee de turf- en melkschouwen over de dam van de ene polder in de andere getrokken. Nu is het verdwenen. Waarheen? Wie heeft zich er over ontfermd?

Vroeger had ieder slootje dat in verbinding stond met de Vecht een dergelijk bruggetje in het Zandpad. Hoeveel zijn er nog over? Deze bij Vechtoever is één van de laatste.

Heeft Maarssen oog voor haar historische monumenten? Of kunnen we onze hoop hierop maar beter ten grave dragen.

Misschien dat deze zegenende priesterhanden op het graf van Nathan Levie van Tijn uit het jaar 1765 zich nog eens uit zullen mogen strekken niet alleen over de oude Joodse begraafplaats - het Jodenbos - maar ook over al die andere monumenten en monumentjes, waaraan we nu nog vaak achteloos voorbij lopen, maar waarvoor het monumentenjaar 1975 de aandacht vraagt.

R.Pos.

Maarssens oudste Monument

Ondanks de vele verbouwingen, herbouwingen en vernieuwingen heeft de onlangs opnieuw gerestaureerde Hervormde kerk van Maarssen haar laat-gotisch karakter behouden. Over de oude Romaanse kerk, waarvan alleen de toren nog over is, weten we niet veel. Hij zou gebouwd zijn in de 12e eeuw als kapel van het kasteel van Maarssen, het Huis ter Meer. Reeds in de 11e eeuw is er echter sprake van een kerkje. Het kasteel wordt dan genoemd als liggend ten noorden ervan.

Vermoedelijk is de huidige kerk herbouwd op de grondvesten van de oude kerk, zoals opgravingen, gedaan tijdens de binnenrestauratie, doen vermoeden. Blijkens een steen, thans aangebracht in het koor, tegenover de consistoriekamer werd de huidige kerk in 1519 gebouwd. Het indertijd door Pastoor Rientjes ontcijferde opschrift luidt: "In 1519 is de eerste steen gelegd van de kerk door Splinter van Neyenrode".

De onregelmatigheden in het metselwerk, de grote verscheidenheid aan bakstenen en de vele dichtgemetselde openingen tonen aan, dat er in de loop der eeuwen heel wat aan de kerk gewijzigd is. Zij geven tevens belangrijke aanwijzingen tot de reconstructie van de bouwgeschiedenis.

Enkele belangrijke jaartallen zijn:

- 1720/21 Het bouwen van de grafkapel en grafkelder van de familie Huydecoper.
- 1789 De vierkante torenspits wordt vervangen door een achtkantige.
- 1813 Rond de toren wordt een zware goot aangebracht met een hekvormige balustrade.
- 1882 Tegen de westmuur van het noordelijk transept wordt een portaal aangebracht.
- 1882/90 Een zelfde portaal wordt gebouwd tegen de westmuur van het koor.

Vóór de Reformatie was de kerk gewijd aan de Heilige Pancratius en behoorde toe aan de Aartsdiaken van Utrecht.

De restauratie

In augustus 1964 werd begonnen met de buitenrestauratie van de kerk. Hierbij werd het totale uitwendige in oude luister hersteld. Ook het terrein om de kerk werd opnieuw aangelegd en zodanig bij de kerk betrokken, dat beide samen een fraaie aanblik tonen, van welke zijde men de kerk ook benadert.

Na het gereed komen van de buitenrestauratie begon de kerkvoogdij onmiddellijk met de plannen voor de binnenrestauratie.

In eerste instantie kon, gezien de financiën, maar een zeer summiere restauratie plaats

vinden. Deze omvatte het vernieuwen van meubilair en elektrische installatie, het verwijderen van de houten lambrizing en het opknappen van de muren.

Toen in april 1973 hiermee begonnen werd, moest de kerkvoogdij in iedere vergadering, die gehouden werd, de plannen herzien. Dit was mogelijk, omdat zij een kerkelijke gemeente achter zich had, die bijzonder enthousiast was en de financiële mogelijkheden verschafte, die nodig waren om de kerk te maken tot wat zij nu geworden is. In plaats van een gedeeltelijke restauratie werd het dan ook een algehele. Aan het oorspronkelijke plan werden nog toegevoegd:

1. Een totaal nieuwe verwarmingsinstallatie.
2. Restauratie en verplaatsing van de preekstoel.
3. Het verwijderen van de in 1837 aangebrachte houten afscheiding tussen kerk en koor.
4. Restauratie van de vloer. Een gedeelte van deze vloer, nl. in het koor, de beide transepten en de viering (d.i. het midden van de kerk) bestaan geheel uit oude grafzerken of restanten daarvan, waarvan er verschillende onder de oude vloer terug gevonden werden en dateren uit rond 1650.

De binnenrestauratie kwam gereed op 21 december 1973. De dag daarop, namelijk zaterdag 22 december werd de kerk opnieuw in gebruik genomen.

Het interieur

De kerk beschikt over ca. 450 vaste zitplaatsen, bestaande uit eikenhouten banken in schip en beide transepten en Oud-Hollandse stoelen in viering en koor. Direct in het oog vallend is de zeer fraaie 18e eeuwse preekstoel, kunstig gesneden door Jasper van Eeten. Dit blijkt uit de uitgaven van de kerkvoogdij uit 1727. Men betaalde toen f 920,- aan Jasper van Eeten voor het maken van de preekstoel. Deze Van Eeten, wiens teruggevonden grafsteen weer een plaatsje heeft gekregen in de vloer van de kerk, woonde waarschijnlijk op "Eetenslust" aan de Binnenweg (het huidige Solitude, red.).

De "Heerenbank" in het zuidelijke transept behoorde toe aan de Heren van Ter Meer en dateert uit ca. 1700. Nadat het Huis ter Meer verkocht en gesloopt was en hiermee de heerlijkheid verdween, kocht de kerkvoogdij deze fraaie bewerkte bank voor f 500,-. Het orgel werd in 1790 geschonken door Baronesse van Lockhorst, de toenmalige vrouw van Maarsen. Het werd gebouwd door Abram Meere, een in die tijd zeer bekende orgelbouwer. Van

hem was ook het orgel in de in 1940 verwoeste St. Laurenskerk van Rotterdam. Het Maarsense orgel is één van de weinige nog overgebleven zg. Meere orgels en heeft daarom een grote historische waarde. Helaas kon restauratie hiervan nog niet gerealiseerd worden. De plannen zijn er wel, de gelden ontbreken nog. De totale kosten zijn geraamd op f 100.000. Helaas hebben het Rijk en Monumentenzorg momenteel weinig geld beschikbaar voor restauraties, zodat de aanpak van dit karwei nog wel even op zich zal laten wachten.

Het nieuwe hardstenen doopvont draagt iedere zondag de zilveren doopschaal, in 1657 aan de kerk geschonken door de toenmalige Heer van ter Meer, Winandus (Wijnand) van Lockhorst.

De bank in het noordelijk transept behoort toe aan de Familie Huydecoper, zoals het familie-wapen op de rugzijde toont. Het dateert eveneens uit ca. 1700. De Huydecopers waren Heren van Maarsseveen.

De toegang tot de Huydecoperkapel (de wapenbordenkamer) wordt afgesloten door een uit 1721 daterend smeedijzeren hek, voorzien van symbolische motieven.

Van achter de lambrizing kwamen verschillende nissen te voorschijn. Ook deze zijn weer in ere hersteld. Ook werd de ingang in de noordmuur die ca. 1880 dichtgemetseld werd, weer zichtbaar gemaakt.

In het koor bevindt zich een schuine nis, die vroeger een open verbinding vormde met buiten, waardoor aan besmettelijke ziekten lijdende mensen gelegenheid geboden werd toch de mis bij te wonen. Zij hadden namelijk door deze opening direct zicht op het altaar. Boven in het kruis van het koor zien we op een rozet nog de afbeelding van Christus. De thans in de kerk hangende wapenborden zijn afkomstig uit de grafkapel van de fam. Huydecoper. Zij werden indertijd gemaakt ter nagedachtenis aan gestorven leden van het geslacht.

Ook is de kerk in het bezit van een fraai Avondmaalsstel, vermoedelijk, gezien de initialen, geschonken door verschillende mensen. De wijnbekers dragen als opschrift: "Uit rechte liefde en eigen begeren, heb ik dit aan de kerk te Maarsen willen vereren". Zij dateren uit 1836.

De wijnkannen zijn uit 1849. De borden dragen het jaartal 1876 en de initialen K.B. Ook de offerkan is uit 1876 en heeft de letters C.J.G.

De kronen (behalve die in het koor, die uit 1974 dateert) zijn geheel in de oorspronkelijke vorm gerestaureerd. Blijkens een opschrift op

één ervan, dateren zij uit 1694.
Maarssens oudste monument is zeker een bezoek
waard!

C. J. van Bart.

„Goudestein“

Jan Jacobszoon Bal, leerlooier, daarna koopman, man van aanzien in Amsterdam, die de naam Huydecoper aannam, want dat vond hij mooier klinken in verband met zijn maatschappelijke positie in die stad, kocht in 1608 "de huizinge met de hofstede genaemt de gouden Hoeff gelegen aan de Vecht in 't Sticht van Utrecht onder Maarsseveen". Een steenbakkerij werd mede zijn eigendom. Zijn zoon Joan Huydecoper (1599-1661) heeft in de plaats van deze hofstede in 1618 het huis "Goudestein" laten bouwen, qua stijl geheel verschillend van het tegenwoordige huis. Deze Huydecoper was eveneens een vooraanstaand koopman in zijn vaderstad, was meermalen burgemeester van Amsterdam, bracht het tot bewindvoerder der Oost-Indische Compagnie, één der leden der Heren XVII. Hij ging niet alleen op in zijn zaken, was niet alleen een bekwaam financieel expert, doch had grote belangstelling voor kunst en literatuur, verkeerde met Vondel, Constantijn Huygens, Hooft en andere grote geesten der Gouden Eeuw. Een repliek van een schilderij van B. van der Helst in het bezit van Lord Raye in Schotland is te bewonderen in het Centraal Museum te Utrecht. Dergelijke heren, mateloos ijdel als ze waren, lieten zich graag afbeelden. Op de achtergrond van dit schilderstuk zien we "Goudestein", dat hij stichtte. Ook in die tijd had de rijke burger, in de stad een huis van voorname allure bewonend, behoefte om van het buitenleven te genieten, waar hij de zorgen van zijn beroep of ambt kon vergeten en zich kon wijden aan verstrooiing van allerlei aard: belangstelling voor zijn uitgestrekte tuin of park, vissen, jagen, lezen in zijn bibliotheek, interessante en minder belangwekkende gasten ontvangen en zich te goed doen aan spijs en niet in de laatste plaats aan geestrijk vocht. Zo ook verbleven Huydecoper en de zijnen op Goudestein om rust en vertier te zoeken. In de stad - Amsterdam - bewoonden zij een groot patriciërshuis aan het singel, helaas in de

jongste oorlog bij een bombardement verwoest. Het lag nabij het exclusieve "Carltonhotel", thans niet meer bestaand.

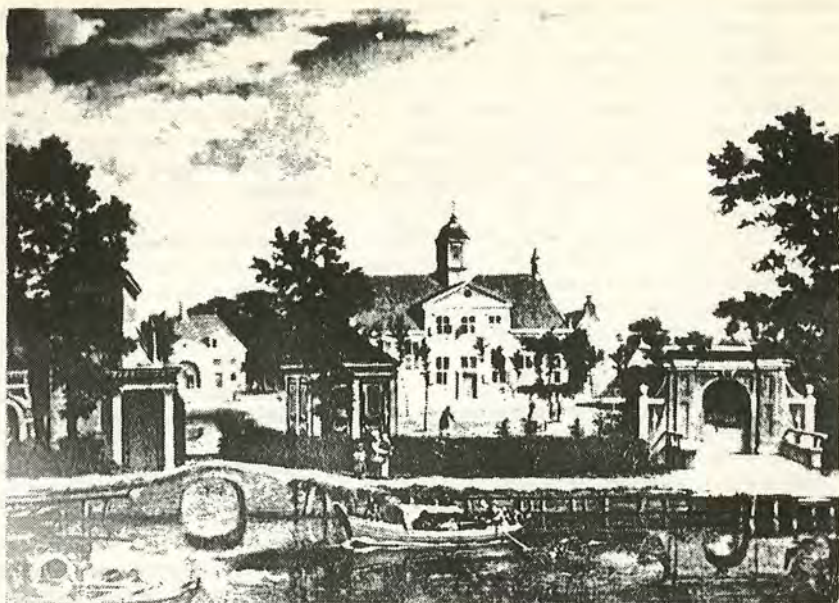
We keren snel terug naar het verleden. Van Luttermant beschrijft in zijn bekend werk: "De Buitenplaatsen aan de Vecht" het huis "Goudestein" zoals het er tot het midden der 18e eeuw uitzag. Het huis, een soort hofstede, is afgebeeld op een schilderij van Jan van der Heyden (1637-1712).

A.E. Rientjes, voorheen pastoor en historicus, beschreef het als één eenvoudig gebouw met klein tympanon en zadeldak, waarop zich een achtkantig torentje verhief, bekroond door een windwijzer met de figuur van een boogschietende centaur (paard met bovenlijf van een mens). Het artikel kunt U vinden in het Jaarboekje van Niftarlake 1938. Het torentje inspireerde de in deze streek bekende dichter Rotgans, die dikwijls op "Goudestein" vertoefde, tot het volgende geestesproduct:

".....ik spoei mij omhoog
Omdat mijn zangheldin haar oog,
Van deelen rondgebouwen tooren
Verlustige in de beemden, rijk,
Van tuyn, en klaver. 'k Hoor de koeien
Met opgezwollen uyers loeien."

Ja, die klaver en die loeiende koeien! Het slot is niet bepaald fijnzinnig. In de "Zegepralende Vecht" zien we een gezicht op de Vecht vanaf het Zandpad nabij "Goudestein". Het huis is nauwelijks zichtbaar, verscholen achter hoog geboomte. Er was een poort aan het Zandpad. De Vechtkant werd beschouwd als de voornaamste zijde van het huis. De weg was immers in die tijd het water, toen nog zuiver van kwaliteit. De trekschuit was "het" vervoermiddel, daar de wegen over het geheel genomen slecht waren. Dat een reis met zo'n schuit naar Amsterdam lang duurde, is duidelijk, doch de passagiers vermaakten zich niettemin met gezellig kouten en.... roken. Het levensrytme was langzamer dan heden ten dage!

Het oude Goudestein zoals Jan van der Heyden het zag.

Wij kunnen ons voorstellen hoe hoge gasten uit Amsterdam, behorende tot de society van die stad, bezoekende de machtige burgemeester Huydecoper, vóór diens huis gedebarreerd, door de gastheer en zijn familie op hoofse wijze werden verwelkomd. Op de gravure, hierboven vermeld, zien we op de voorgrond, behorend bij het huis een tuinhuis, rechthoekig met pilasters, de muren in vakken verdelende, een nogal stijf gebouwtje.

Op de Vecht is een trekschuit te zien, voorts wordt er gespelevaard, terwijl - kennelijk - zwanen over het water glijden. In de verte zijn enkele landhuizen met geboomte zichtbaar en nog iets van het dorp Maarssen.

Het huis dat wij kennen, verschilt qua uiterlijk geheel van het oude "Goudestein". Het dateert blijkens de blauwe gevelsteen, zich bevindende in de linkerbenedenhoek van de voorgevel (Vechtzijde) terzijde van de voorname toegang, uit 1754.

De tekst luidt:

"Willem Huydecoper
oudt 10 jaren 8 Maanden
Heeft dit gebouw gelegd
op den 5e October des Jaars 1754".

Wat de beschrijving van het huis betreft, zullen we Van Luttervelt aan het woord laten:

"Ook hier bestond de voorgevel (nl. zoals bij andere voorname huizen aan de Vecht) aan de rivierzijde, ofschoon het voornaamste inrijhek aan de andere kant (Diependaalschedijk) lag, uit een middenpartij met aan weerskanten twee-

maal twee ramen, gelegen boven een onderhuis. Een stoep leidde (nu nog) naar boven. De behandeling van de eenvoudige natuurstenen decoraties om en boven de voordeur en de bakstenen blokbanden van de hoeken, bieden niets bijzonders. Nieuw was de lage attica met zolderramen, bekroond door een balustrade, bestaande uit een afwisseling van gevulde rechthoekige panelen en rijen zuiltjes. De achterkant vertoonde een zelfde indeling als de voorgevel. Een deur onder het middelste raam gaf toegang tot de sousterrain".

Het in 1754 gestichte "Goudestein" is het type van een stadshuis-buiten (de term is van genoemde auteur). Het is het genre huis, dat herinnert aan de stijl van een Amsterdams grachtenhuis. De bewoner vindt er, naast de vreugde van het landleven, iets van de stadssfeer terug. Afbeeldingen van het nieuwe "Goudestein" vinden we op een litho van P.J. Lutgers (1836), gezien vanaf de Vechtzijde, terwijl de achtergevel op een tekening van deze kunstenaar is vereeuwigd (1867). Op eerstgenoemde prent valt op het hoge geboomte vóór het huis, zodat dit bijna achter de bomen ligt verscholen. Op de tweede is het gezicht op het gebouw vanaf de Diependaalschedijk tussen de boompartijen aan weerszijden van het gazon imposant en charmant. Helaas is in de loop der tijden nogal wat bosschage geveld. Het huis was uiteraard, hoe comfortabel ook ingericht voor de rijke stedeling, die naar rust zocht op het platteland, voor hem niet

voldoende. De bewoner had veel belangstelling in planten en bloemen. Hij kocht zeldzame gewassen. Zelf werkte hij niet in de tuin. Daarvoor had hij zijn arbeiders, die niet bepaald goed beloond werden. De heer keek toe en gaf aanwijzingen. Beeldhouwwerk, grote hoogop spuitende fontein, in Frankrijk zo zeer in trek, werden hier weinig gewaardeerd. Men genoot van lanen met hoogopgaand hout, van hagen, bosjes en berceaux, boomgaarden enz. Wij weten, dat het bovengeschetste ook voor Goudestein gold.

Wij halen maar weer Rotgans aan, om een indruk te geven van de situatie, welke hem het landleven op Goudestein gaf:

"Hier kan men lustig ademen,
Bevrijd door Febus' heete zonnestralen,
Hier dringt geen zonnetoorts doorheen."
en verderop in zijn poëtische ijver:
"Wat zie ik schaduwwijke laanen,
Wier kruinen kussen (!) Zon en Maan!"

Dat lustig ademen, op Goudestein nog mogelijk, is in sommige streken van ons land nog al moeizaam! En dat "kussen"!

Van 1618 tot 1905 heeft het geslacht Huydecoper zowel het oude als nieuwe Goudestein bewoond. Daarna werd het huis, aanvankelijk alleen in het zomerseizoen betrokken door de familie Royaards. Mr. Dr. W. H. J. Royaards was jarenlang lid van Gedeputeerde Staten van Utrecht. Een telg van het geslacht Huydecoper, Jhr. J. Huydecoper, eens burgemeester van Westbroek en Achttienhoven en waarnemend burgemeester van Tienhoven, heeft van oktober 1918 tot mei 1919 op Goudestein gewoond.

Na het overlijden van Mevrouw Wed. L. J. Royaards-Huydecoper in 1938 kwam Goudestein leeg te staan. De glorie tijd was voorbij! De tweede wereldoorlog heeft "Goudestein", bedreigd met verval, niet onberoerd gelaten. Gelukkig werd het huis gespaard voor oorlogsgeweld. In de bange uren van mei 1940 werd het gebouw betrokken door Nederlandse militairen, die daar na de capitulatie op 14 mei 1940 nog geruime tijd verbleven.

Daarna, onder de Duitse bezetting, werd het in beslag genomen door de Nederlandse Arbeidsdienst voor meisjes, terwijl voorts de Landwacht werd afgelost door SS-troepen. Als gevolg van de invasie der Geallieerden in het zuiden des lands - september 1944 - werd in Goudestein onderdak verstrekt aan Limburgse evacué's. In mei 1945 vertoefden binnen zijn muren onze bevrijders, Engelsen en Canadezen. Dat het huis door de aanwezigheid van al deze gasten, vriend en vijand, te lijden had, spreekt vanzelf. Bepaald zachtzinnig werd hier niet gehandeld.

Wat moest er van Goudestein, eertijds bewoond door families die zo zeer tot zijn aanzien hadden bijgedragen, worden?

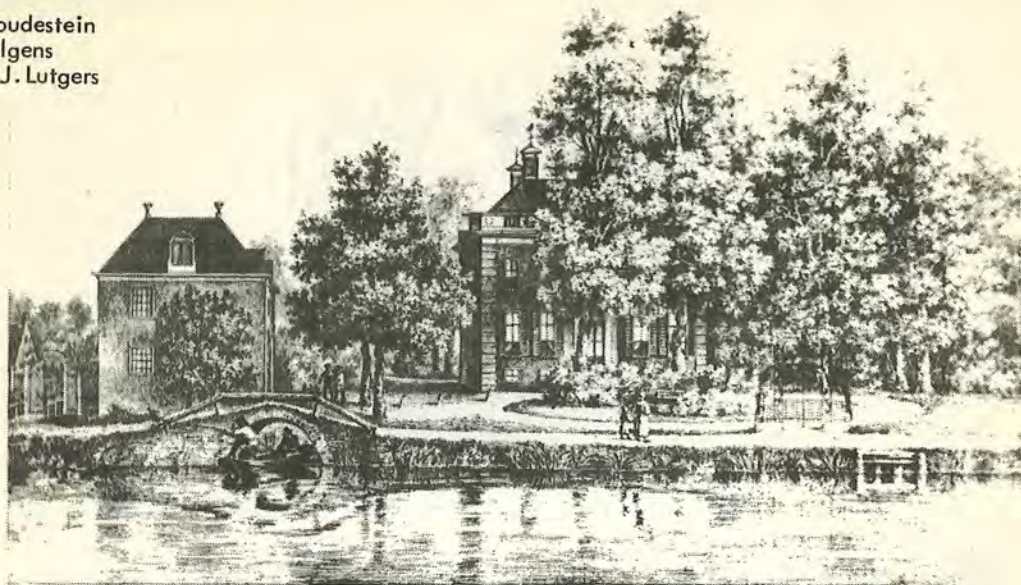
De neergang zette zich verder voort. Niemand had belangstelling voor het behoud van het huis en zijn omgeving. Andere levensgrote problemen vroegen alle aandacht. Van 1946 tot augustus 1959 kreeg Goudestein nieuwe bewoners, nl. het Rijksinstituut voor Sociale Jeugdzorg vanwege het departement van O.K. en W. Een hele mond vol! Ook deze huisvesting was niet bevorderlijk voor het welzijn van het huis.

Echter kwam er licht in de duisternis, want de gemeente stak de reddende hand uit. Van historische betekenis was het raadsbesluit van 24 februari 1955, goedgekeurd door Gedeputeerde Staten d.d. 1 augustus d.a.v. tot aankoop van "Goudestein" van Mevr. Romondt Vis-Royaards te 's-Gravenhage en Mevr. B. M. Snijders-Royaards te Driebergen.

"Goudestein" was voor algeheel verval behoed. Het werd bestemd voor raadhuys. De gemeente heeft getoond gevoel en begrip te hebben voor het instandhouden van een monument van cultuurhistorische waarde. Het gemeentebestuur droeg aan de bekende architect Ir. A. J. van der Steur te Amsterdam op om een restauratieplan voor het huis en het daarbij behorende fraaie koetshuis te ontwerpen. Het was voor de architect geen gemakkelijke taak een woonhuis tot raadhuys te verbouwen. Het resultaat was een knap stuk werk. Goudestein werd als het ware herboren.

Op donderdag 26 juni 1961 werd het nieuwe stadhuis luisterrijk in 18e eeuwse stijl ingewijd, in tegenwoordigheid van de Commissaris der Koningin, fungerend als stadhouder van het gewest Utrecht, de burgemeester en de schepenen van Maarssen en Maarsseveen, ontvangen door de douanière van Joan Huydecoper en haar familie, uitgedost in de schitterende costuums van die tijd. Het was een tafereel vol charme en hoofsheid, waarvoor de acteurs en actrices alle lof toekwam. 1754 kwam tot leven!

Een korte beschouwing over het interieur mag niet ontbreken. Bijzondere aandacht trekt de entree aan de Vechtzijde, versierd met enkele in de loop der jaren aangekochte schilderstukken, waaronder een zelfportret van de onlangs overleden en zeer gewaardeerde etserschilder Willem van Leusden. Voorts vallen op de zeer stijlvolle kamer van de secretaris, voor welke functionaris het werken in deze sfeer zeker een waar genoegen moet zijn! Daarnaast is de grote zaal met kostbare schoorsteenmantel te

bewonderen. De kamer op de eerste verdieping waar de burgemeester zich over de gemeentelijke problemen buigt en de burger, die zijn belangen komt bepleiten, te woord staat, is smaakvol ingericht, al zou daar een antieke kussenkast niet misstaan. U kunt in dit vertrek met fraai uitzicht op de Vecht een gravure van het oude "Goudestein" bewonderen.

Over de inrichting van de raadzaal wordt verschillend geoordeeld. Voor het schilderstuk, van R. Bot, dat daar hangt, bestaat over het algemeen weinig waardering. Een - weliswaar - duur gobelin met jachttafereel zou daar veel beter tot de sfeer bijdragen. Een foto van Hare Majesteit de Koningin achter de zetel van de burgemeester vervangt gelukkig een weinig zeggend statieportret. U weet wel, de koningin in hermelijnen gewaad met kroon.

We moeten zeker niet verzuimen de niet al te gemakkelijke trap te bestijgen om de grote zolder te bereiken. Wat zoeken we daar? Als we aan een zolder denken, staat ons het beeld voor ogen van een ruimte, waar allerlei overvloedige dingen worden opgeborgen, een rommelzolder, waar het toch wel gezellig kan zijn. Op deze zolder is echter de Oudheidkamer gevestigd. Het heeft vele voeten in de aarde gehad, voordat de verzameling van oude voorwerpen en interessante afbeeldingen betreffende het oude Maarssen, Maarssveen en Tienhoven daar in het keurig ingerichte vertrek kon worden gehuisvest. De Oudheidkamer mag er wezen. Bijzondere waardering gaat uit naar vele ingezetenen en oud-Maarssenaars, die

schenken aan de kamer hebben gedaan. Zij staat onder beheer van de Monumentencommissie alhier. Wie zich voor de historie van deze gemeente interesseert, kan een afspraak maken met de heer H.A. Danklof, hoofdcommies ter Secretarie, die de bezoekers gaarne wil voorlichten. Velen, waaronder ook gezelschappen, hebben genoten van wat in de loop der jaren is bijeengebracht. Dus geen drempelvrees om de weg naar de Oudheidkamer te vinden, maar U moet wel klimmen!

In het souterrain bevindt zich de kluis, welke het volgens moderne ideeën ingerichte archief herbergt. Ik beveel een bezoek om daar onderzoekingen te verrichten, ten eerste aan. Ambtenaren zijn gaarne bereid U daarbij te assisteren.

Het nabij Goudestein behorende voormalige koetshuis, waar eens karossen en rossen verbleven, werd bestemd voor de dienst gemeentetewerken. Ook woont daar één der gemeenteboden. De restauratie van dit koetshuis is bijzonder geslaagd te noemen.

De omgeving van Goudestein is herschapen in een fraai park, opengesteld voor het publiek. In het park bevindt zich het verzetmonument. Er is voorts een vijver met zijn levendige gevleugelde bevolking en zowaar een volière.

"Goudestein" is herboren. Zijn gouden letters prijken op het fraaie hek aan de Diependaalse-dijk. Ook vanaf deze entree maakt het huis een imposante indruk.

J. N. Servaas.

**En dit is het botenhuys, waarvoor
naar wy van ganser harte hopen
in dit monumentenjaar subsidie
verleend zal worden.**

Het schuithuis aan de Vecht bij de Timmermanslaan

Het is vrijwel zeker, dat men, wandelend vanaf de Herengracht over het Zandpad langs de Vecht, onder de indruk raakt van de rust en schoonheid van dit gedeelte van Maarsse. Je gaat al wandelend begrijpen, waarom men eeuwen lang heeft kunnen beweren, dat de schoonheid van de Vecht onvolprezen is en je stelt dankbaar vast: zie zo dat hebben we tenminste nog!

Ja, je moet natuurlijk wel enige ergernisjes verwerken bij het zien van onnodig vuil in de

Vecht en van papier en rommel in de berm en op het slingerend voetpad.

Eén van de rustpunten op je wandeling is belijst het schuithuis- of botenhuys bij het bruggetje aan de Timmermanslaan. Zo hebben de leden van de nationale en de gemeentelijke monumentenraad ook geoordeeld, want in 1959 maakt B. en W. van Maarsse aan de eigenaar bekend, dat dit schuithuis op de monumentenlijst is geplaatst. Heel attent wordt de eigenaar, de heer H. J. van Hal, tien jaar later, in

1969, hier nog eens aan herinnerd door C.R.M.-Monumentenzorg en nog wel per aangetekend schrijven. Men schijnt te willen zeggen: voorzichtig hoor, kostbaar, uniek, grote historische waarde!

Nu dat is ook zo. Een deskundige van de Rijksdienst voor Monumentenzorg wijst erop dat de houten kapconstructie bijzondere historische betekenis heeft en dat het botenhuis, daterende uit de 18de eeuw, zeer interessante stijlelementen bezit. Uniek zijn bijvoorbeeld de zijgevels. Die staan zogenaamd "uit het lood". Ze zijn schuin gemetseld om te voorkomen dat het regenwater op de muren valt, want er waren oorspronkelijk geen dakgoten. De vorige eigenaar heeft binnen een vloer aangebracht en de hekken aan de voorkant vervangen door ramen.

Er is hoegenaamd niets bekend over de historie van het botenhuis. Het voormalige Zeldenrust, dat op de plaats stond van de woning naast het

botenhuis, had ook schuine zijgevels. Sommigen beweren dat Zeldenrust en botenhuis gelijk met het Goudesteyn van 1618 gebouwd zijn. Maar... het botenhuis moet gerestaureerd worden en gauw! Het vertoont duidelijk tekenen van zwakte. De heer H.J. van Hal spreekt zelfs van een deplorabele toestand. Reeds in 1970 dient hij een aanvraag in om subsidie bij C.R.M. Hij herhaalt die aanvraag enige keren en voegt er bestek-voorstellen voor restauratie bij. Monumentenzorg antwoordt, dat ze accoord gaat met de voorstellen, maar ja lezer, u raadt het ... de restauratie moet nog even wachten!

Hoe lang wachten? Tot het schuithuis het begeeft? Zouden de wandelaars op het Zandpad dat moeten beleven in het Monumentenjaar??

Dick Dekker.

Honderd gulden voor de Breedstraat

Maarssen's eigendom, volgens het Burgerlijk Recht, in 1852.

De grondwetsherziening van Thorbecke (1848) heeft men wel eens de triomf van de burgerij genoemd. Onder burgerij moet men dan verstaan de mannelijke ingezetenen die een aanslag kregen in de grondbelasting. Zij immers mochten na 1848 de leden van de Provinciale Staten en van de Tweede Kamer kiezen. Maar de grondwetsherziening met de daaraan verbonden vaststelling van de gemeentewet van 1851, bracht ook grotere zelfstandigheid voor de gemeenten. De "burgerij" koos namelijk na 1851 ook rechtstreeks de gemeenteraad, die aan het hoofd van de gemeente kwam te staan.

Op administratief terrein moest na 1851 in elke gemeente veel werk worden verzet. Zo moest men, met inachtneming van wat de gemeentewet voorschreef, verordeningen en plaatselijke belastingen ontwerpen en vaststellen, maar ook instructies voor de secretaris, voor de gemeente-ontvanger en een reglement van orde voor de gemeenteraad. Het ligt niet in onze bedoeling om met uitgewerkte voorbeelden te komen. Wel willen we uit het brievenboek van de gemeente Maarssen de staat lichten met de opsomming van hetgeen naar het Burgerlijk Recht eigendom was van

onze gemeente in 1852.

Die staat moest worden opgemaakt overeenkomstig art. 229 van de gemeentewet. De staat vermeldt slechts 5 artikelen en is ondertekend door burgemeester J.C. Dolmans en secretaris G. van Winsheym.

- Art. 1. Het Gemeentehuis met de daaraan behorende Openbare Gemeente School en onderwijzerswoning, wachthuis en huis van Bewaring, mitsgaders plaats en Tuin, staande en gelegen te Maarssen aan de Breetstraat no 71 bij het kadaster bekend onder Sectie A. no. 521, 522 en 523.
- Art. 2. Een Brandspuit- en Nachtwachthuisje.
- Art. 3. Eene Brandspuit met toebehooren.
- Art. 4. Twee Brandzeilen.
- Art. 5. Het Mobilair van het Gemeentehuis.

Voorwaar een sobere staat van eigendommen. Maar die lijst zal na 1852 allengs groter worden. Zo had Maarssen er belang bij, dat de loswal aan de Schippersgracht constant in goede staat verkeerde. De bezitters van de huizen aan de Schippersgracht, die tevens de kade in eigendom hadden, waren echter nalatig bij de onderhoudsvoorzieningen van de loswal. In 1857 koopt de gemeente "eene wal en straat aan de rivier de Vecht", namelijk het stuk dat

loopt van de Vechtbrug tot aan de eerste huizen voorbij het tegenwoordige café-restaurant "De Prins te Paard". Iedere keer als de gemeente deze "gemeentekade" verbeterd of vernieuwt, moeten de bewoners van de huizen aan de Schippersgracht mee betalen aan de onderhoudskosten, omdat het gedeelte voor hun huizen ook verbeterd en vernieuwd wordt. In 1887 stellen de bewoners Rikkelman en Boelhouwer aan de raad voor om havengelden (= lig- en losgelden) te heffen, om daarmee de onderhoudskosten te bestrijden. De raad is van mening dat adressanten met dit voorstel geen gemeentebelangen dienen maar hun eigen belang en verwerpt het voorstel.

De kinderen die de school aan de Breestraat bezochten, konden deze alleen bereiken via de woning van het hoofd van de school. Deze en waarschijnlijk ook zijn vrouw klagen regelmatig over het grote ongerief dat zij ondervinden bij het aan- en uitgaan van de school. Die school bevond zich boven de tegenwoordige panden van de firma Telkamp 1) en had de beschikking over de "plaats", genoemd in artikel 1 van bovengenoemde staat. Om een vrije toegang van de Breestraat naar de plaats van de Openbare School te verkrijgen, moest het gemeentebestuur een gedeelte van de overtuin van Nieuw Vegtevoort kopen, dat in 1857 eigendom was van kostschoolhouder I. Peters. Deze overtuin grensde namelijk aan de gebouwen genoemd in artikel 1. Welnu, de heer I. Peters maakt het mogelijk dat het gemeentebestuur op 23 jan. besluit: "tot aankoop van een stuk grond, lang 25 ellen en breed 2 ellen, grenzende aan de gemeentegrond achter het schoolgebouw", voor de som van f 35. Over dit stukje grond zullen de Maarssense kinderen meer dan een eeuw lang naar school gaan, want het geeft later ook toegang naar de nieuwe school (nu Nutsbibliotheek en Muziekschool "Abraham Feijten"), die in 1870 in de overtuin van Nieuw-Vegtevoort wordt gebouwd.

Op de staat van eigendommen van 1852 staan geen wegen of straten vermeld. Wie was dan de eigenaar van de belangrijke straat, die in gemeentelijke stukken zo hardnekkig Breestraat wordt genoemd? Een brief van de kerkvoogden van de Hervormde gemeente geeft antwoord op onze vraag. Zij schrijven namelijk op 11 december 1866 aan de gemeente, dat ze in overleg willen treden "omtrent den verkoop door de Kerk aan de Gemeente van de Breedstraat alhier".

Het overleg vindt plaats en snel, want reeds op 31 december 1866 besluit de gemeenteraad de straat te kopen.

Uit het besluit blijkt:

1. dat de gemeente voor de som van f 100,- (één honderd gulden) in het bezit komt van de straat!
 2. dat de gemeente in tegenstelling tot de kerk, Breestraat blijft schrijven i.p.v. Breedstraat.
 3. dat er op de Bree(d)straat bij de verkoop 13 iepenbomen stonden, die in volle wasdom een waarde van 30 à 40 gulden per stuk hadden.
 4. dat het gemeentebestuur zich bij deze koop liet leiden door de overweging, dat met het oog op de gasverlichting en algemeen onderhoud, contracten moesten worden afgesloten door de gemeente en niet door de kerk.
- Wat betreft de snelle besluitvorming, moeten we eerlijkheidshalve de aantekening maken, dat reeds in 1863 de kerkvoogden in een brief aan de raad op de mogelijkheid van verkoop van de Breedstraat hadden gewezen. De brieven van 1863 en 1866 werden ondertekend door de kerkvoogden: J.C. Strick van Lin-schoten, J.B. Wernink en de Joncheere van Oostwaard.

Op de staat van eigendommen van 1852 vinden we ook vermeld: een huis van Bewaring. In brieven wordt dit huis zelfs aangeduid met: Kantonnale gevangenis. Beide benamingen geven een verkeerde voorstelling van deze gerechtelijke instelling. Het huis van Bewaring bestond slechts uit één lokaal. Dit blijkt o.a. uit een verzoek van de commissie van Toezicht over deze gevangenis, die in 1859 de gemeente vraagt een stuk grond achter de school en het gemeentehuis te bestemmen voor de bouw van een tweede lokaal. Dat tweede lokaal is er niet gekomen, waarschijnlijk omdat in 1862 een ontwerp van Wet tot regeling van het rechtsgebied verschijnt, waarin de Regering aankondigt, dat het Kantongerecht te Maarssen naar Breukelen verplaatst zal worden. De raad van Maarssen komt tegen dit ontwerp van wet in het geweer en zendt op 31 oktober 1862 een brief aan de Tweede Kamer, waarin ze haar bezorgdheid uitspreekt i.v.m. de voorgenomen verplaatsing van het Kantongerecht. In deze brief lezen we ook hoe de Kantonnale weg (ook wel Kantonsweg genoemd) aan zijn naam kwam. De raad schrijft namelijk: "...dat bovendien de Gemeente Maarssen zich gedurende meer dan 30 jaren geldelijke opofferingen getroost heeft, ten einde bij te dragen in het onderhoud van een weg die ten

doel heeft de hoofdplaats met onderscheidene Gemeenten in het Kanton te verbinden en ook onder den naam van Kantonnalen weg bekend is."

We moeten naar ons uitgangspunt terug: de staat van eigendommen. Na 1866 blijft de gemeente kopen en doet dat in de twintigste

eeuw zelfs in versneld tempo. En de staat van eigendommen werd hoe langer hoe langer....

Dick Dekker.

- 1) J.N.Servaas: Het oude gemeentehuis en de voormalige school aan de Breedstraat, jg. 1, nummer 2, pag. 22.

De vondsten bij de Eer Meerbrug

Eind mei van het vorig jaar (1974) zijn Jan W.de Jong en ik begonnen met het zoeken van pijpекoppen bij de ter Meerbrug. Waar dit al niet toe geleid heeft! Er is namelijk ook nog wat meer gevonden. Het begon met resten van een bruggetje in een van de geulen, die gegraven waren voor een rioolbuis. Het waren nog slechts twee bogen, die zich zeer duidelijk aftekenden tegen de wand van de geul. Boven de "brug" bevonden zich vele lagen gruis en puin: Dit puin is destijds gebruikt ter ophoging van de Zandweg. In het puin bevond zich de rest van een haardsteen, vermoedelijk uit het Huis ter Meer. (ik spreek over de zandwegzijde van de Vecht). Ook vonden we veel rood aardewerk. Nu komt de kern van dit stukje: Mijn lieve broertje was verboden bij de brug te komen. Hij kwam toch, grutte wat in de grond, en deed een grote vondst. Hij vond een Zweedse munt uit 1639. De uit koper vervaardigde munt is uit de tijd, dat koningin Christina in Zweden regeerde. De munt vermeldt dan ook: Christinad Regina 1629 (in romeinse cijfers). Van

de munt is een stukje af; de waarde werd bepaald door het gewicht aan koper. De munt zal dus iets te zwaar geweest zijn voor een bepaalde waarde, dus had men er een stukje afgehaald. Ik wil nog even een paar getallen vermelden over de andere vondsten. Er zijn in totaal gevonden: 733 pijpестeeltjes, 84 pijpекoppen, 1 plavuis en + 100 scherven. Nu de brug klaar is, is er niks meer te vinden, dus is dit stukje ook uit.

Michiel Tom.

Eén van onze jeugdeden zond ons dit artikel-tje, dat we heel graag in ons blad plaatsten. Hiermee wordt weer eens aangetoond, hoe volhouden overwint!

„Gaaf heen en vermenigvuldig U!"

We weten niet of dit de trouwtekst is geweest waarmede het huwelijk van Jan Cornelisse de Graaf en Heintje Everts Wieman op 4.1.1784 te Oud-Loosdrecht werd ingezegend. Wel weten we, dat dit echtpaar het gebod letterlijk opgevolgd heeft. Hun nakomelingen hebben zich vermenigvuldigd "gelijk het zand der zee". Omdat we hier te doen hebben met een niet Maarssense familie en pas hun zoons voor ons belangrijk worden, zullen we ons daarbij bepalen. Vijf van deze zoons zochten zich namelijk een vrouw in deze streken en wel een meisje uit Tienhoven of omgeving. Nu was een groot aantal kinderen vroeger niets bijzonders. Tien tot twintig kinderen uit één huwelijk was geen uitzondering. Een uitzondering was het wel als meer dan 1/4 deel van deze kinderen in leven bleef en ouder werd dan 10 jaar. De voorbereidingen en de maatregelen rond de geboorten waren erbarmelijk. Er was vooral op het platteland geen sprake van medische begeleiding, nog voor, nog tijdens of na de bevalling. De baker was de voornaamste tussenpersoon. Van hygiëne had zo'n dame echter nog nooit gehoord. Bleef het kind in leven, dan moest het sterk zijn om de eerste levensjaren door te komen. Aangepaste voeding behalve die van de moeder kende men niet. Ook van het bestrijden van kinderziekten had men nog geen kennis, om over besmettelijke ziekten maar niet te spreken. Afgezien nog van de beperkte ruimte om te leven en te slapen. Wonen, d. w.z. leven, eten en slapen, etc. moest men meestal in kleine éénkamerwoningen met een aantal bedsteden hoogstens met een zolder voor de grotere kinderen.

Maar keren we terug tot de kinderen van Jan de Graaf. We schreven al, vijf van hen huwden hun bruid in de kerk van Tienhoven. En let U vooral eens op hun namen.

1. Evert, geb. 29.1.1786, huwt 21.4.1814 met Caatje Rutgers Verhoef, geb. 2.3.1794 te Maarssveen.
2. Cornelis, geb. 1790 huwt 25.1.1818 met Jantje Hendriks Verhoef, geb. 6.2.1795 te Maarssveen.
3. Elbert, geb. 1794, huwt 10.5.1818 met Lammertje Hendriks Verhoef, geb. 23.9.1793. Binnen 2 jaar is hij echter weduwnaar, want Lammertje sterft 29.10.1820 waarschijnlijk in het kraambed.

Elbert hertrouwt met Francina Hendriks Verhoef op 13.10.1821. Zij is geen zuster van Lammertje want zij heeft een andere Hendrik Verhoef als vader. Zij werd geb. 23.8.1789 in Tienhoven.

4. Willem, geb. 1801, huwt 8.2.1821 met Aaltje Rutten Verhoef, geb. 25.7.1797 (zuster van 1).
5. Frederik, geb. 16.11.1795 houdt zich niet aan de regels, hij huwt 17.8.1821 weliswaar in Tienhoven, maar met Geertje van Walderveen, geb. 23.11.1791.

Nu komt de naam De Graaf in de doop en trouwboeken van Tienhoven vóór 1800 slechts sporadisch voor. Na 1815 is de naam echter niet meer weg te denken. Want behalve hun bruid vonden sommigen van hen hier ook nog werk, waarschijnlijk als turfgraver of boerenknecht, zodat zij hier bleven wonen.

Wie echter zou denken, dat hun nakomelingen alleen in onze gemeente zouden blijven, vergist zich. Alleen al van Evert zijn de nakomelingen ontzettend talrijk en verspreid over het gehele gebied ten zuiden van Loosdrecht. Behalve in Breukeleveen, Tienhoven en Maarssveen vinden we hen in Maarssen, Breukelen, Zuilen, Westbroek, Achttienhoven, Maartensdijk, Groenekan, Blauwkapel tot in Utrecht en De Bilt toe, om Haarzuilen en Vleuten en De Meern niet te vergeten. En dan te bedenken, dat het laatste adresboekje van Maarssen de naam De Graaf als de meest voorkomende naam vermeldt. Dan hebben we verder nog niet genoemd de nakomelingen, die naar Amsterdam en de Zaanstreek trokken, of die in Zuid-Limburg een bestaan zochten. Ja, sommigen, die Zuid-Afrika als nieuw vaderland aanvaardden.

Heel vaak wijze de voornamen ons reeds de weg om na te gaan of we met dezelfde familie te doen hebben. Abraham, Ruth, Frederik, Albert, Evert en Willem, maar vooral ook Caatje duiden al op verwantschap. Verwantschap die de families onderling niet meer weten. Ook komt het voor dat twee families, die zich elkaars verwantschap niet meer bewust zijn, toch nog dezelfde bijnaam overgeleverd hebben gekregen. Een bijnaam, waaraan men, omdat men de betekenis niet meer weet, geheel anders uitlegt. De bewuste naam is namelijk ontleend aan de brug waar de voorouders woonden, de Bunzumerbrug. De

Ries van Evert van Ruth de Graaf uit "de Krom" met zijn verre achterneef Dirk van Evert van Dirk, toen er nog turf gebaggerd werd in de Molenpolder.

bijnaam De Bunzums heeft dan ook geen andere betekenis dan "afkomstig van de Bunzumerbrug". Dit was of is de brug tussen de Heereweg en de Gagerdijk over de Neder-eindse vaart.

Nog niet zo lang geleden moest men in de Westbroekse Oudendijk (nu Westbroeksebin-nenweg) heel goed weten, welke Evert of Gijs of Willem van welke vader De Graaf men hebben moest om bij de goede terecht te komen.

Het geslacht De Graaf moet een sterk geslacht zijn, dat zij onder de moeilijke omstandigheden zo konden leven en zich uitbreiden. Voor de meesten was nu de visvangst, het jagen en soms het stropen de voornaamste bron van inkomsten.

Enkele jaren geleden wist een "stroper" De Graaf "in ruste" me nog smakelijk te vertellen, hoe hij de politie en de koddebeiers de

baas was, maar ook hoe hij zich zelf eens op de vlucht voor zo'n koddebeier met het geweer op de rug al struikelend een schot hagle in z'n broek schoot.

Tot slot enkele cijfertjes: Evert en Caatje kregen 13 kinderen, waarvan er 11 bleven leven, waaronder 9 zonen. Van één zoon zijn nog geen gegevens bekend, omdat hij naar de omgeving van IJsselstein vertrok. De overige 8 hadden samen 21 zoons. Hun kleinzonen? Als U zin hebt, kunt U die zelf komen tellen in onze uitgebreide gegevens. Het zou ons te ver voeren.

Reyer Pos.

De foto bij dit artikel werd welwillend in bruikleen afgestaan door Mevr. N. Verhoef-de Graaf.

Een felicitatie waard

Historische Reeks Loosdrecht deel 1
JOANNES DE MOL

Er is de laatste jaren een verheugende belangstelling voor het verleden van eigen omgeving en daarom zijn er veel Historische Kringen ontstaan. Zo ook in Loosdrecht, een dorp dat door de watersport en de rompslomp die deze meebrengt, helaas veel van zijn oude bekoring heeft verloren. Dat wil niet zeggen, dat vroe-

ger alles even idyllisch was, zo iets van romantisch vissen, spelevaren en jagen. Er werd bittere armoede geleden, de sociale en hygiënische toestanden waren bar slecht.

Dit alles en nog veel meer kunnen we lezen in deel 1 van de Historische Reeks Loosdrecht, uitgegeven onder auspiciën van de Historische Kring. Het grootste deel van het boek is gewijd aan het interessante, maar ook zeer tragische leven van Joannes de Mol, predikant-fabrikant

uit de 18e eeuw.

Deze merkwaardige man trok zich het lot aan van arme mensen en probeerde werk en welvaart te brengen door een fabriek te bouwen voor de porseleinfabricage. Een heel origineel plan. Ds. De Mol trok deskundigen aan, begaafde schilders voor de figuren en hij slaagde er in fijn porselein te vervaardigen, waarvan nu nog enkele collecties, o.a. in kasteel Sypesteyn te bewonderen zijn.

Het was in 1974 juist tweehonderd jaar geleden, dat de fabriek begon te draaien, mede een reden het boek over deze veelzijdig-begaafde predikant te laten verschijnen.

Bijzonder ontroerend is het te lezen hoe zijn merkwaardig experiment door geldgebrek en concurrentie mislukte.

Er wordt naast het leven van Ds. De Mol, het deskundig verhaal van de porseleinfabricage, ook een boeiend tijdsbeeld gegeven. Ik noem in dit verband de aardige schetsjes uit het dorpsleven in de achttiende eeuw:

Schoolmeester zijn is ook niet alles. Feesten en Spelen. Brand. Ernstige en lichte zonden,

maar altijd strenge straffen.

De Historische Kring Loosdrecht mag gefeliciteerd worden met dit boek, dat zeer verzorgd met vele illustraties werd uitgegeven. Wie het boek gelezen heeft, zal toch Loosdrecht anders bezien, met meer aandacht.

De redactie van dit deel werd gevormd door: F. Brand, J. Daams Czn, mevrouw G. Marx-van Ankum en mevrouw D.A.M. Siepman-van den Berg. Buiten bijdragen van redactieleden zijn er twee stukken opgenomen van Peter van Mensch over vervaardiging en beschrijving van porselein.

Gezien de unieke persoonlijkheid van Ds. De Mol stijgt het boek uit boven een werkstuk, dat in hoofdzaak alleen voor plaatsgenoten interessanter zou zijn.

Het zal voor de Historische Kring Loosdrecht nog niet zo'n eenvoudige zaak zijn dit deel I van de Historische Reeks te laten volgen door een tweede deel van eenzelfde gehalte en karakter.

C. P. Klap.

Tussen de Balken

Zo langzamerhand worden de huisjes aan de Langegracht één voor één gerestaureerd. Hierdoor wordt het aanzicht van dit beschermde stukje oud-Maarssen steeds beter. Dat men tijdens zo'n restauratie nog leuke ontdekkingen kan doen, mochten Ries Leyen en Lieneke Brokking ervaren, toen zij tussen de balken van het door hen aangekochte huis, Langegracht 13, niet alleen met een dikke laag kalk bedekte plafondschilderingen vonden, maar ook nog tussen de balken oude papieren, die eens door een vroegere eigenaar als opvulling gebruikt waren.

Het waren stukjes van brieven, rekeningen e.d. veelal bestaande uit kleine snippers die niet meer te ontcijferen waren. Na 30 maart 1837 moet de opvulling aangebracht zijn, getuige de condolatiebrief van "neef H. Bovos aan zijn oom A. van Zonneberg Meester metselaar te Maarssen".

"Waarde oom, Dese is dinende om U te berigten als dat wij alle door Gods Goedheid nog redelijk welvarende zijn. Hoopende dat U dese in deselfde situatie zult ontfangen" enz.

In een andere brief lezen we o.a. "Vriend ik heeft nog een vriendelijk verzoek met deeze aan Ued, dat uw is voor mij informeed onder

de hand, naar die die in mijn huys, waar tans Munc k in woond, gewoond heeft, de kachel-maker of verhuurder, hij moet wonen in een huys van N a t a n de slagter, allermeeest daar moet ik nog zoo veel huur gelden van hebben". Aldus Johannes Engels aan zijn vriend A. Zonnenberg.

Wie was die Zonnenberg? Adrianus van Zonnenberg, geb. 1784 in IJsselstein, werkte aanvankelijk als metselaarsknecht bij de metselaar Willem de Vries, die woonde "aan de rivier de Vecht", d.w.z. nu Langegracht 13. Op 7.8.1817 trad hij in het huwelijk met de dochter van zijn baas t.w. Christina de Vries, gedoopt op 15.12.1776 in de Ger. (Herv.) kerk van Maarssen. Waarschijnlijk heeft hij het bedrijf van zijn schoonvader voortgezet, want in 1837, als zijn vrouw overlijdt, woont hij in het zelfde huis. Hij hertrouwt met Hendrika van Daalen en woonde in 1860 nog steeds op het zelfde adres. "Meester metselaar" wordt hij genoemd, wat bewijst, dat hij ook als zodanig gevestigd was.

"Zuylen 1835 Sept. 29 De Heer A. Zonnenberg te Maarssen Debet Aan H. G. Knoop's 1200 bonte blauwe Pannen".

Het huis van Adrianus van Zonnenberg, nu van Ries en Lieneke.

Dezelfde pannenfabriek had hem in 1834 geleverd "500 Beste Roode Bakken" en "500 Beste Roode pannen".

Adrianus van Zonnenberg is waarschijnlijk ook nog enige tijd diaken geweest van de Hervormde kerk, want onder de papieren zijn ook een aantal niet ingevulde Diaconiebriefjes voor brood en turf.

Zo kwamen na zo'n kleine 140 jaren de vroeger waardeloze papieren weer te voorschijn. Met een vermaning aan zijn dochter willen we dit artikeltje besluiten.

De dochter (een nichtje van Adrianus) kwam (waarschijnlijk na het overlijden van tante Christina) bij Oom in huis. Dat ouders zich zorgen maken over hun ver van huis verblijvende kinderen, moge uit dit fragment blijken.

"Veel geliefde dochter wij laten Ue... weeten dat wij nog gezond zijn wensen van U en oomen het selvde was het anders het sou ons

van harte leed zijn om te hooren het verwondert ons dat wij nog niet van Ue gehoord hebben terwijl daar alle dagen Sandschippers door jaagen nu gelijfde dogter gij had ons beloofd om met de...."

Dochter lief had sinds zij bij Oom was dus niets meer van zich laten horen en dat terwijl de zandschippers toch dagelijks de Vecht en dus het huis passeerden.

R.Pos.

Mocht U in het bezit zijn van oude papieren, en valt het U moeilijk deze te ontciijferen, dan zijn wij gaarne bereid daartie een poging te wagen. Iedere oude brief, krant of vlugschrift heeft z'n waarde. Mocht U iets tegenkomen, gooi het dan niet als waardeloze oude rommel wel, wij houden ons van harte aanbevolen!

Aan dit nummer werkten mee:

C.J.van Bart, D.Dekker, C.P.Klap,
G.M.van Liempdt (foto's), R.Pos,
J.N.Servaas, Michiel Tom en J.van
Veldhuizen.

Overname van artikelen of gedeelten daarvan alleen met schriftelijke toestemming van de redactie.

"Gezicht op de Kolfbaan te Maarssen"

Aquarel door J.H. Verheyen, circa 1820

Onder deze titel is de hierbij afgebeelde aquarel aanwezig in het Rijksarchief te Utrecht. Ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan van de Drukkerij van Hees B.V. werd een herdruk vervaardigd, welke bij genoemde firma verkrijgbaar is. Enige jaren geleden gaf de onlangs overleden leraar in de kunstgeschiedenis B. Reith zijn visie op deze aquarel, die we gaarne hieronder laten volgen.

"Het gebouw met uithangbord 'de Olifant' is sterk geïnspireerd op 'Het straatje van Vermeer', hoewel geen getrouwe copie.

De kerk kan niet anders zijn dan pure fantasie. De ramen vertonen modellen, die in geen enkele bouwstijl voorkomen. Zo er al ooit een kerk is gebouwd met dit model raam, dan zeker niet in deze *) kerk. De kerk is nl. gebouwd van grote zandsteenblokken, een zeer dure grondstof ook al in de bouwtijd. In Nederland zijn er maar 2 voorbeelden van: de St. Jan in 's Hertogenbosch en de Domkerk + Toren in Utrecht en deze laatste nog niet eens in zijn geheel.

Elke vergelijking met bekende situaties in Maarssen loopt op niets uit. Het ziet er naar uit, dat de tekenaar wel geïnformeerd was over Maarssen, dat hij geweten heeft van een herberg 'de Olifant', van het bestaan van een oude kerk en van het ter plaatse beoefenen van het kolfbalspel.

In het maken van een aardige prent van deze combinatie is hij zeker goed geslaagd, maar historische waarde betreffende de werkelijke situatie in Maarssen heeft de prent niet. Op zich blijkt dat geen onbekend verschijnsel bij oude prenten".

Aldus de heer B. Reith. De heer J. van Veldhuizen, van wie we deze notitie mochten ontvangen, tekent er nog het volgende bij aan: "J.H. Verheyen, geb. te Utrecht 22 Dec. 1778 en overleden te Amsterdam 16 Jan. 1846 was huis-rijtuigsschilder. Hij werd opgemerkt door de Utrechtse medicus Prof. J. Bleuland, die hem toeliet in zijn prentenkabinet en als een soort beschermheer optrad."

*) (D.w.z. de Kerk van Maarssen)

VOOR AL UW TRANSPORTEN

**INTERNATIONAAL TRANSPORT-
EN LIJNDIENSTBEDRIJF**

H. van Elst & Zoon

**DIEPENDAALSEDIJK 10 MAARSSEN
TEL. 1298**

**ruim 1000 m²
showroom.**

**nassastraat 10
afdeling**

klassiek

**nassastraat 18
afdeling**

modern

**3 etages volop meubelen
en woninginrichting**

**van waay interieurs maarssen b.v.
nassastraat 10 en 18
postbus 32 maarssen
telefoon 03465 - 1897**
